

DR. KOVÁCSNÉ DR. SIPOS ÁGNES

**A JEGYBANKI FÜGGETLENSÉG FEJLŐDÉSTÖRTÉNETÉNEK
VIZSGÁLATA A XVIII. SZÁZADTÓL NAPJAINKIG**

**A KELETI ÉS NYUGATI FEJLŐDÉSI ÚT ÖSSZEGZŐ BEMUTATÁSA KILENC
EURÓPAI UNIÓS TAGORSZÁG PÉLDÁJÁN KERESZTÜL**

PhD értekezés tézisei

Miskolc

2007.

I. A kutatási feladat összefoglalása, a kutatás célkitűzései

A jegybanki függetlenség vizsgálata interdiszciplináris terület, a közgazdaságtan és a jogtudomány is magáénak vallja az e területtel kapcsolatos kutatásokat. A jogi szakirodalom a jegybanki függetlenséget a Központi Bankok Európai Rendszerével kapcsolatban tárgyalja és valójában a maastrichti konvergencia-kritériumok mellett veszi figyelembe a tagállamok EMU harmadik szakaszába lépési képességének vizsgálatakor.

A jegybanki függetlenség fogalmának meghatározása során a jegybanki működés kormánytól, külső behatásoktól való mentessége, a monetáris politika önálló meghatározása játsszák a kulcsszerepet. A jegybanki függetlenség jogi pozicionálásának kettős iránya van: az egyik a nemzeti bank tevékenysége zavartalanságának a biztosítása, a másik a gazdaság érdekeinek védelme. A pénzügyi jog területén a jog valójában leképezi és tükrözi a gazdasági folyamatokat. Erre kiváló példaként a jegybanktörvények hozhatók, melyek változásain nyomon követhetők a gazdasági összefüggések egyre mélyebb és pontosabb megismerései és azok törvényi megfogalmazásai.

Az Európai Unió joga a jegybanki függetlenséggel kapcsolatos szabályozást alapvetően a nemzeti jogokba utalja, néhány elsődleges és másodlagos közösségi szabályozási szinten megfogalmazott tételes jogi megkötéssel. Az uniós szabályozási modell végeredményében általánosan megfogalmazott alapelveket rögzít, melyeket természetesen a tagállami jogok beépítenek és kiegészítenek.

PhD disszertációm célja a jegybanki függetlenség vizsgálata, de nem a sokak által vizsgált, elismert vagy – éppen ellenkezőleg –, vitatott, cáfolt összefüggésekben. Disszertációm nem terjed ki a jegybanki függetlenség és egyes makrogazdasági mutatók közötti kapcsolat vizsgálatára, hiszen ahhoz mélyebb makroökonómiai számítások lennének szükségesek, melyek szerepeltetése nem indokolt egy jogtudományi munka esetében.

Dolgozatomban a jegybankok autonómiájának fejlődési vonalát vázolom fel kilenc EU tagállam jegybankjának öt fejlődéstörténeti korszak szerinti vizsgálata alapján.

A 27 EU-tagállam jegybankjainak több korszakot átfogó vizsgálata messze meghaladná a PhD disszertáció kereteit, így le kellett szűkíteni a vizsgálati kört oly módon, hogy ne sérüljön a tartalom, de még kezelhető mennyiségű anyag álljon rendelkezésemre. Az általam megvizsgált országokat tudatosan választottam ki, oly módon, hogy reprezentálják történelmi, gazdasági és földrajzi okok alapján az EU-tagállamok körét.

A kutatás kitűzött céljai alapvetően az alábbiakban foglalhatók össze:

1. A jegybanki függetlenség mérésére irányuló fontosabb elméleti modellek részletes bemutatása, összehasonlítása, valamint az ezekhez kapcsolódó kritikák ismertetése.
2. A jegybanki függetlenség jogi szabályozásának fejlődésében történetileg mutakozó tendenciák és összefüggések feltárása összehasonlító jogi aspektusban.
3. A függetlenség mérésére megalkotott elméletek és a jogi szakirodalomban megjelenített fejlődési utak alapul vételével olyan saját – teljes mértékben jogszabályi háttérrel nyugvó – mérési modell kialakítása, mely alkalmas az eltérő történeti korszakokban és politikai környezetekben született jogi szabályozások függetlenségi szintjének meghatározására.

4. A nyugat-európai és kelet-európai fejlődési út megkülönböztetése, a fejlődési sajátosságok feltárása.
5. A jegybanki függetlenséget szabályozó jogi megoldások időbeli konvergenciájának vizsgálata az önállóan kialakított mérési modell és az annak alapján nyert adatok statisztikai elemzése által.

Az értekezés első szerkezeti egysége a jegybanki függetlenség koncepcióját vázolja és ennek körében a jegybank gazdasági és jogi fogalmát járja körül. Az első egység részét képezi továbbá a főbb jegybank fejlődési utak (brit, francia, porosz-német, svéd) bemutatása a függetlenség történeti kialakulására fókuszálva. Jelentős részt szentelek még a magyar fejlődési út részletes bemutatására.

Az értekezés következő fejezete foglalkozik a jegybanki függetlenség vizsgálati módszereivel, ebben a részben az a törekvés vezérelt, hogy összegyűjtssem és röviden bemutassam a főbb, függetlenséggel kapcsolatos kutatásokat, azok módszertanát és elméletét.

Az értekezés harmadik része három jelentős témát dolgoz fel. Elsőként az általam kialakított modellt mutatom be, melynek segítségével vizsgálom az európai jegybanki függetlenség fejlődéstörténetét. Ezt követően kerül sor kutatási eredményeim bemutatására, alapvetően jogi szempontból elemzem a nyugati és keleti fejlődési utak közötti történeti különbségeket, amit több helyen leíró statisztikai számításokkal is igazolok. E második fő téma részeként kerül sor valamennyi, a vizsgálatba bevont jegybank fejlődésének elemző bemutatására. A fejezet végén a függetlenséggel kapcsolatos szabályanyagok időbeli konvergenciáját elemzem személyi, szervezeti és pénzügyi részterületek alapján.

A negyedik részben, a konklúzióban az az alapvető szándékom, hogy összefoglaljam a kutatás végkövetkeztetéseit és röviden áttekintsem milyen történeti ívet ír le a jegybanki függetlenséggel kapcsolatos jogi szabályozás a Sveriges Riksbank történeti gyökereitől egészen az Európai Központi Bank megalapításáig.

Az értekezés melléklete tartalmazza a vizsgálat valamennyi időperiódusához tartozó nemzeti joganyagok saját kutatási modellem alapján történő részletes elemzését országonként, időrendben és táblázatos formában mintegy 150 oldal terjedelemben.

II. A kutatás módszerei, forrásai

Az értekezés elkészítése során meghatározó hangsúlyt helyeztem a vizsgálatba bevont országok jogi szabályozási modelljeinek összehasonlító vizsgálatára. Ennek során alapvető szerepet játszott a tételes jogi források történeti, dogmatikai és összehasonlító jogi elemzése és a hasonló elemek közötti összefüggések feltérképezése. A kutatás kezdeti időszakától érdeklődésem középpontjában a jegybanki függetlenség állt, ami kezdetben inkább a hatályos európai szabályozási lehetőségeket jelentette, ami később fordult és teljesedett ki a jegybanki fejlődéstörténet alapvető kérdései felé.

Az értekezés elkészítéséhez vezető kutatás gyökerei 2000-re nyúlnak vissza, amikor az OTDK dolgozatomban a magyar és az európai uniós bankjog összefüggéseit vizsgáltam. A kutatásom irányát akkoriban aszerint határoztam meg, hogy a csatlakozásra váró országok bankjoga mennyiben elégíti ki az európai uniós követelményeket. Ezt követően fordult az érdeklődésem döntően a jelenlegi szabályozás hátterének vizsgálata irányába.

Ennek során elsőként történeti kutatást végeztem, alapvetően a korabeli jogforrások szövegelemzésével és a szabályozási környezet forrásainak felkutatásával. Forrásaim többségét korabeli jogi szövegek (királyi pátensek, törvénycikkek és „előiratok”) valamint azok megalkotásának dokumentumai (a jogalkotási vitákról készült dokumentumok, előterjesztések és a jogforrásokat kísérő jogalkotói magyarázatok) alkották.

Ebben részben a Magyar Nemzeti Bank szakkönyvtárának anyagaira támaszkodtam, de mivel a dokumentumok nagy részét ott sem lehetett fellelni, így a jegybankokkal vettem fel a kapcsolatot. E megkeresések eredményeképpen 2 év alatt sikerült összegyűjteni a releváns jogi szövegeket. A szövegek fordítása, fordíttatása és értelmezése szintén jelentős időbe és munkába került, ennek eredményeként készültek el az értekezésben és annak mellékletében található táblázatok.

Két jegybank biztosított számomra kutatási lehetőséget saját könyvtárában, és konzultációs alkalmakat jegybanki szakemberekkel. 2004. júliusában a Latvijas Bankánál tölthettem el két hetet, mely idő alatt számos, a dolgozatba beépített forrást gyűjthettem össze, míg 2006. januárjában a Sveriges Riksbank biztosította számomra egy hét tartamra a kutatómunka hátterét.

Külföldi tanulmányútjaim során az Université Louis Pasteur, Strasbourg és az Université de Montpellier könyvtárában fellelhető angol és spanyol nyelvű forrásokat tanulmányoztam, elsősorban a jogirodalom intézménytörténeti elemzését tartalmazó gyűjteményes munkákat.

Számos tanulmány leszűkíti a téma vizsgálatát gazdasági tényezők összefüggéseinek feltárására, vagy éppen az elméleti jogtudomány irányába viszi el a jegybanki autonómia kérdéseit, illetve pusztán történeti síkon is próbálták a témát teljes körűen feltárni, bemutatni. Szándékom szerint – figyelembe véve a dolgozat alapvetően jogi jellegét – a kutatás egyik módszere a forráselemzés, amit – tekintettel a téma interdiszciplináris jellegére – igyekeztem ötvözni kvantitatív jellegű elemzési lehetőségekkel is.

A kutatás egyik módszere tehát a *forráselemzés*, amit alapvetően meghatároz a dolgozat *összehasonlító* szemlélete. Külön hangsúlyt helyeztem azon jogintézmények és jogalkalmazási összefüggések vizsgálatára, melyek az eltérő szabályozási modellekben párhuzamosan előfordulnak, illetve hasonló vagy összevethető elméleti alapon nyugszanak. Ennek során alapvetően arra törekedtem, hogy feltérképezem a dogmatikai gondolkodás és a

joggyakorlat főbb európai vonulatait, és annak gyakorlati összefüggéseit, felkutatva a magyar szabályozás lehetséges kapcsolódási pontjait.

A másik, a jogi elemzést több ponton kiegészítő módszer az idősoros és keresztmetszeti adatok *statisztikai elemzése*, a megfigyelhető jogi tendenciák számszerű alátámasztása céljából.

Vizsgálatomban a témát több szempont szerint, több oldalról kutattam, a jogtudományok szakterülete által megkívánt módon és mélységgel, ugyanakkor – hiszen a téma összetettsége ezt indokolja – a gazdasági összefüggések és érvek, valamint a történeti háttér feltárása is jelentős részt kapott értekezésemben.

Az értekezés elkészítése során a vizsgálatba bevont 9 ország összesen 70 joganyagának, valamint 180 monográfiának, illetve szakkiknek és további 13 interneten megtalálható forrásnak az elemzésére és feldolgozására került sor.

III. A kutatás eredményei és a hasznosítás lehetőségei

Az értekezésben részletesen kidolgozott, a fontosabb szakirodalmi szerzők elméleteire és a feldolgozott jogforrásokra alapozott főbb megállapításaimat az alábbiakban összegzem:

1. A jegybanki függetlenség, mint eszme csak az 1970-es években jelenik meg és ilyen tárgyú kutatások is ebben az időszakban kezdődtek meg. Ugyanakkor – mint ahogy azt a disszertációmban a XVIII-XIX. századi joganyagok elemzése során bemutattam – a függetlenség garanciáinak csírái már az európai jegybankok jogelőd intézményei alapításának idején jelen voltak a korabeli joganyagokban.

A XVIII-XIX. század európai bankfejlődésének fontos jellemzője, hogy egy-egy állam területén nem csupán egy bank rendelkezik bankjegy kibocsátási joggal. Ekkor alakulnak ki a legelső, a jegybankiság bizonyos jellemvonásait is magukon viselő bankok, de a jegybanki és a kereskedelmi banki funkciók kezdetben nem különülnek el egymástól. Ezek a bankok privilégiumokat kapnak az uralkodótól (pl. fiókállítási joga), cserébe viszont az államháztartás hiányát finanszírozzák, tehát ilyen esetekben a pénzügyi függetlenség jelentősen csorbul. A vezető tisztviselők kinevezése, a bank működése szintén nagymértékben az uralkodó akaratának függvénye, így sérül a személyi függetlenség is.

A jegybanki függetlenség garanciáinak törvényi rögzítését és gyakorlati érvényesítését gazdasági szükségszerűség, a pénzügyi stabilitás fenntartása teszi indokolttá a XVIII-XIX. században. Tarthatatlan és ellenőrizhetetlen gazdasági állapotot indukál ugyanis, ha egyszerre több bank is rendelkezik a bankjegykibocsátás jogával egy gazdaságban – különösen akkor, ha nem fogadják el az egymás által kibocsátott banki ígérvényeket –: ez teszi különösen fontossá egy – azaz a központi – bank kitüntetett szerepét és bankjegy kibocsátási monopóliummal való felruházását.

2. A jegybanki függetlenséggel kapcsolatos kutatások többféle vizsgálatai módszer – jogszociológiai, jogtörténeti, makrogazdasági, stb. – alkalmazásával próbálnak különféle gazdasági tényezők és a függetlenség szintje között kapcsolatot keresni. A módszerek és kutatási célok alapján a jegybanki függetlenség számszerűsítésével kapcsolatos tanulmányokat három nagy csoportba sorolhatjuk:

- Az első csoportba tartoznak azok, melyek mérik a jegybank de jure függetlenségét és korrelációs kapcsolatot keresnek az inflációval.
- A második csoportba tartozó kutatások az infláció helyett, vagy mellett más gazdasági tényezőkkel keresnek korrelációs kapcsolatot. Ezen túlmenően különféle érzékenységi vizsgálatokon keresztül olyan kérdésekre keresik a választ, mint például erősebb vagy gyengébb lesz-e a függetlenség és az infláció közötti korrelációs kapcsolat, ha nyitottabb a gazdaság; a függetlenségi skálán történő egységnyi elmozdulás milyen hatással van bizonyos gazdasági mutatókra (pl. 1 főre jutó GDP, munkanélküliségi ráta, stb.).
- A harmadik csoportba tartozó tanulmányok – melyek döntő többsége fejlődő, illetve átmeneti gazdaságú országokat von be az elemzési körbe – fő célkitűzése, hogy valamely etalonnak számító jegybanki szabályozást (EKB Alapokmány, vagy a Deutsche Bundesbankra vonatkozó német joganyag) összehasonlítsa a vizsgált ország(ok) joganyagaival, kijelölve ezáltal a jövőbeni fejlődési utat.

3. A jegybanki függetlenség mérésére – akárcsak a jegybanki függetlenség fogalmára – nincs egységes módszer a szakirodalomban. A legfontosabb eltérések a vizsgálat körébe bevont országok, a vizsgálati periódus, a kérdések és a súlyok használata terén figyelhetők meg. Többek között ez a szubjektivitás az oka annak, hogy számos kritika is született már ebben a tárgykörben. A szakirodalmi kritikák alapvetően két szempont köré csoportosíthatóak:

- a szerzők egy csoportjának álláspontja szerint a jegybanki függetlenség nem elégséges feltétel az alacsony inflációs szint kialakulásához;
- a kritikák másik része a jegybanki függetlenségi (CBI) indikátorok szavahihetőségét és hasznosíthatóságát kérdőjelezi meg, szubjektivitásuk miatt, vagyis azért, mert minden modell más és más.

A disszertációmban is elvégzett statisztikai számításokkal is alátámasztható azonban, hogy az indexekben tapasztalt nagyfokú eltérések ellenére – kérdések száma, pontozási skála terjedelme, súlyozás használata, stb. – a kutatások végeredményei – a függetlenségi sorrend tekintetében mindenképpen – nagy mértékben hasonlóak. A tárgykörben folytatott vizsgálatok szempontjából azonban – vagyis, hogy mely jegybankok esetében magasabb és melyeknél alacsonyabb a függetlenségi szint – igazából nincs komolyabb jelentősége azoknak a tényezőknek, melyekben az egyes indexek különböznek.

4. A jegybanki függetlenség fejlődéstörténetében két nagy fejlődési út különíthető el: a kelet-európai és a nyugat-európai fejlődési út, melyek különböző fejlődési sajátosságokkal rendelkeznek.

A kelet-európai út az alábbi főbb jellemzőkkel bír:

- a nyugat-európaihoz képest megkésett, XX. századi alapítás
- részvénytársasági forma, alapításkor jelentős külföldi és magántőke bevonása, vagyis nem jellemző az állami tulajdon dominanciája
- az alapításkori jogi szabályozás nyugat-európai minták alapján jön létre, de sok esetben azokat meghaladó függetlenséget biztosít a jegybank számára
- a második világháborút követően erős jogi korlátozások (politika, kormány, idegen hatalom által), a függetlenség szinte teljes elvesztése, a „függőség” időszaka
- a rendszerváltással egyidőben hirtelen ugrásszerű fejlődés, magas függetlenségi szintre
- az EU-hoz való csatlakozás idején – illetve a megelőző 2-3 évben – ismét nyugat-európai minta követése, a függetlenség magas szintű biztosítása

A nyugat-európai út az alábbi főbb sajátosságokat mutatja:

- XIX. századi vagy még korábbi alapítás
- részvénytársasági forma, alapításkor jelentős külföldi és magántőke bevonása, vagyis nem jellemző az állami tulajdon dominanciája
- a két világháború közötti időben csökken a jegybanki függetlenség
- a második világháborút követően kiegyenlített fejlődés valamennyi jegybank esetében
- a német jegybank függetlensége a második világháborút követően meghaladja a többi vizsgált jegybankét, de az 1990-es évektől a többi is felzárkózik és együtt mozog valamennyi jegybank függetlensége

Véleményem szerint a nyugat-európai úton belül az angolszász, a porosz-német, a francia és a svéd fejlődési út a jegybanki függetlenség szabályanyagát tekintve számos önálló fejlődési sajátossággal rendelkezik, melyek fő mintaként szolgáltak a többi európai jegybank alapításakor.

5. Az MNB-t megalapító 1924. évi V. törvénycikk a kor fejlődési szintjének messzemenőkéig eleget tett – a korabeli európai jogfejlődés eredményeit nemcsak beépítve, hanem továbbfejlesztve – a jegybanki függetlenséget a nyugat-európai jegybankok függetlenségi szintjénél magasabb szinten biztosító joganyagként értékelhető. A függetlenség feltételei erőteljesen érvényesültek az 1924-es magyar jegybanki szabályozásban, melynek okát több tényezőben jelölöm meg. Egyrészt egy belső, a nemzeti identitástudatból fakadó igény körvonalazódott már a kiegyezés idején az önálló magyar nemzeti bank létesítésére. Másrészt, mint külső követelmény, a népszövetségi kölcsön folyósításának sarkalatos pontja jelent meg a magyar nemzeti bank létesítésének gondolata. Az 1924. évi V. törvénycikk rendelkezéseiben részben angol, részben osztrák mintát követtek, de ennél is fontosabb volt, hogy érvényesítették a jegybanki függetlenség alapelveit a jegybank és az állam közti kapcsolatrendszer szabályozásakor.

6. Az 1991. évi LX. törvény az 1924-es alapokhoz való visszatérés jegyében született meg, kiegészítve az 1957-es Deutsche Bundesbankról szóló törvényben megtalálható, függetlenséget növelő jogi instrumentumokkal.

Az 1991. évi törvény az 1924. évi függetlenségi szintet túlhaladta – melynek fő okaként az eltelt 70 év gazdasági fejlődését és az európai minta követését jelölhetjük meg –, de jogi megoldásaiban nagymértékben hasonlít a korábbi joganyagra.

Ha a magyar fejlődés esetében csak a személyi függetlenség szintjét vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy az 1924. évi szint kissé magasabb volt, mint amit 1991-ben sikerült a törvénynek megvalósítania. Ennek többek között az az oka, hogy az 1924. évi szöveg tartalmazott szakmai követelményeket a főtanácsosokkal – a vezető tisztviselőkkel – szemben, míg az 1991. évi szöveg nem tartalmazott semmilyen szakmai követelményt. Illetve eltérést okoz még, hogy a jegybanki feladatok megállapításánál az 1924. évi szöveg alapján feladatokat csak törvény, míg az 1991. évi törvény szerint akár kormányrendelet is megállapíthat.

7. A német jegybank, a Deutsche Bundesbank szervezeti függetlensége kiemelkedő az 1957. évi alapítástól – a II. világháborút követő periódustól – kezdve, s emellett több kelet-európai ország újonnan létrehozott jegybankja számára követendő mintaként szolgált. Említésre méltó, hogy az 1992. évi lett jegybanktörvény, majd az azt követő 2002. évi, valamint az 1991. évi csehszlovák, illetve a később függetlenedő Cseh és Szlovák Köztársaság jegybanktörvényei a némethez képest milyen hasonlóan nagyfokú autonómiát biztosítottak szervezeti téren.

8. Az EU tagállamok jegybanki joganyagának függetlenséggel kapcsolatos szabályai a múlt század 90-es éveitől egyre nagyobb fokú hasonlóságot mutatnak, általánosan megállapítható, hogy napjainkban az egyes tagországok nemzeti bankjai esetében gyakorlatilag azonos függetlenségi szinteket figyelhetünk meg. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy – főleg az egyes függetlenségi részterületeken – nemzeti sajátosságok ne érvényesülnének, hanem arról

van szó, hogy az EMI Jogi Szakértői Munkacsoportja által összeállított függetlenségi alapelvek alkalmazása sokkal inkább leszűkítette a vonatkozó nemzeti joganyagok sokszínűségét, egyszersmind a jegybanki függetlenség átlagos szintjének jelentős emelését is eredményezte. Ez a folyamat felfogható a vizsgált jegybankok aggregát fejlődési görbéjének egy pontba történő konvergenciájaként.

9. Az európai jegybankok személyi függetlenségének fejlődését és konvergenciáját tekintve megállapítható, hogy a fejlődés pozitív iránya egyértelmű, ám a szabályozások heterogenitásának monoton csökkenéséről nem beszélhetünk. Amíg a személyi függetlenség átlagos szintje a II. világháborút követően – statisztikai módszerekkel is igazolhatóan – szignifikáns mértékben folyamatosan növekedett, addig a szabályozások sokfélesége egy drasztikus csökkenést követően (a II. világháborútól az 1990-es évekig) enyhe növekedést mutat (az 1990-es évektől napjainkig), ami arra utal, hogy a jegybanki szabályanyagok esetében a nemzeti sajátosságok leginkább a személyi függetlenség területén érvényesülnek.

10. A három jegybanki függetlenségi terület közül a legerősebb konvergencia a pénzügyi függetlenségre jellemző az európai jegybankok esetében, amit alátámaszt az, hogy a pénzügyi függetlenség átlagos szintje a XIX. század végétől napjainkig szignifikáns mértékben és monoton módon nő, miközben a vonatkozó szabályanyagok jogi megoldásainak sokfélesége egészen minimálisra csökken (leszámítva Nagy-Britannia hagyományosan eltérő megoldásait).

A kutatási eredmények hasznosulása az alábbiak szerint valósul meg:

1. A kutatás továbbfejlesztését tervezem az Európai Unión kívüli országok tekintetében. Mindenképpen érdekesnek tartom annak vizsgálatát, hogy a jegybanki függetlenség fejlődésében megfigyelhető-e a konvergencia olyan országok tekintetében is, amelyek nem részei az Európai Gazdasági és Monetáris Uniónak és ily módon semmilyen harmonizációs kötelezettségük nincs. Bár nyilvánvalóan lehetetlen valamennyi, EU-n kívüli ország vizsgálata, de úgy gondolom megfelelő képet alkothatunk a kérdésről, ha kibővítjük az elemzést az Egyesült Államok jegybankjának szerepét betöltő FED-re, a világgazdaságban domináns szerepet betöltő Japán jegybankjára, az egyre jelentősebb gazdasági potenciálként számon tartott Kína jegybankjára, valamint Ausztrália és Új-Zéland nemzeti bankjaira.

2. Kutatómunkám és a disszertáció készítése során elért eredményeimet több publikáció (16) és szakmai előadás (14) formájában tettem közzé.

3. A kutatásom eredményeit az oktatómunkám során is hasznosítom. 2004 óta az Eszterházy Károly Főiskola Gazdaságtudományi Intézetének közgazdász képzése keretében kötelező tárgyként oktatom az „Európai Unió speciális szabályozások I-II.”, illetve választható tárgyként a „Nemzetközi pénzügyek” c. tárgyat. Utóbbi tárgyat állandó meghívott előadóként a Heller Farkas Főiskola közgazdász hallgatóinak tanítom négy szemeszter óta.

4. Az előző pontban említett tárgyak mindegyikéhez megjelent egy-egy oktatási segédlet, melyekben a disszertáció bizonyos részei felhasználásra kerültek.

5. A kutatómunkám során összegyűjtött és lefordított jogforrásokat, illetve az azok alapján összeállított összehasonlító-elemző táblázatokat szeretném egy gyűjteményes munka keretében megjelentetni, hogy az a témában végzett hasonló jellegű kutatásokat segítse és azok részbeni forrásául szolgálhasson.

IV. Az értekezés témakörével összefüggő publikációk jegyzéke

Tanulmány-szakcikk

1. A jegybanki függetlenség vizsgálata. Európa 2002. III/2. ISSN 1585-9096. 2002. 80-94. oldal
2. A jegybanki függetlenség vizsgálata a Magyar Nemzeti Bank példáján keresztül. Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai. Tomus 1/2. Bíbor Kiadó. ISSN 1588-7901. 2002. 289-321. oldal
3. Az 1924. évi V. – A Magyar Nemzeti Bank létesítéséről és szabadalmáról szóló – törvénycikk kialakulásának és tartalmának elemzése. Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai. Tomus 2/2. Bíbor Kiadó. ISSN 1588-7901. 2002. 203-230. oldal
4. The Autonomy of the Hungarian Central Bank in Connection with the Requirements of the European Union. Second International Conference for Young Researchers. Thesis Volume. Gödöllő. ISBN 963 9483 06 9. 2002. p. 304-310.
5. A jegybanki függetlenséget mérő mutatók elméleti összehasonlítása. Doktoranduszok Fóruma GTK konferenciakötet. 2002. 50-55. oldal
6. Az Európai Központi Bank felállítását követő változások az EU tagállamok és a csatlakozásra váró országok jegybanki függetlenségében. Doktoranduszok Fóruma ÁJK konferenciakötet. 2002. 192-200. oldal
7. Jegybanki függetlenség és a bankfelügyelet összefüggései az Európai Unió tagállamaiban. Hitelintézeti Szemle 2003/2. 2003. 75-94. oldal
8. A maastrichti értelemben vett jegybanki függetlenség. Collega VII. évfolyam/1. 2003. 89-94. oldal
9. Jegybanki fejlődéstörténet hatása a jegybanki függetlenségre. A II. Országos Közgazdaságtudományi Doktorandusz Konferencia Tanulmánykötete. 2003. 382-389. oldal
10. Development Tendencies in the European Bank-systems in Point of View of the Central Banks. 6th International Science Conference. EDAMBA Thesis Volume. Strázovska, E. (ed.), EKONÓM. Bratislava. ISBN 80-225-1743-7. 2003. p. 403-406.
11. Challenges in the Hungarian Bank-system. 4th International Conference of PhD Students. University of Miskolc. Economics I. ISBN 963-661-588-8. 2004. p. 423-428.
12. Central Bank Independence – Legal and Practical Aspects. 4th International Conference of PhD Students. University of Miskolc. Law. ISBN 963-661-594-2. 2004. p. 121-126.
13. Jegybanki függetlenség kontra(?) elszámoltathatóság. Doktoranduszok Fóruma. ME-ÁJK konferenciakötet. ISBN 963-9360-19-8. 2004. 310-316. oldal
14. Historical Aspects of Central Bank Independence. 7th International Science Conference. EDAMBA Thesis Volume. Strázovska, E. (ed.). EKONÓM. Bratislava. ISBN 80-225-1882-4. 2004. p. 356-363.
15. Central Bank Independence in the Act on the Romanian National Bank. „Integration and Globalization” International Conference. The International Session of Scientific Papers. Vol. III. Law and Public Administration Section. University of Pitesti. ISBN 973-690-385-0. 2005. p. 45-49.

16. A Sveriges Riksbank a kezdetektől napjainkig (1668-2004) – A jegybanki fejlődés svéd modellje. Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai. Tomus 6/2. Bíbor Kiadó. ISSN 1588-7901. 2005. 123-136. oldal

Konferencia előadás

1. The New Hungarian Central Bank Act and the EU Banklaw – 22nd SVOC International Student Conference. Nové Zámky (Szlovákia). 2001.
2. The Third Period of the EMU-monetary Integration – EDAMBA 5th Conference for PhD Students. Nové Zámky (Szlovákia). 2002.
3. The Hungarian Bank-system in the Point of View of the EU-integration – International PhD Conference. Kosice (Szlovákia). 2002.
4. The Autonomy of the Hungarian Central Bank in Connection with the Requirements of the European Union – Second International Conference for Young Researchers. Gödöllő. 2002.
5. Az Európai Központi Bank felállítását követő változások az EU tagállamok és a csatlakozásra váró országok jegybanki függetlenségében – Doktoranduszok Fóruma a Magyar Tudomány Napja alkalmából. Miskolci Egyetem – ÁJK. 2002.
6. A jegybanki függetlenséget mérő indexek elméleti összehasonlítása – Doktoranduszok Fóruma a Magyar Tudomány Napja alkalmából. Miskolci Egyetem – GTK. 2002.
7. A maastrichti értelemben vett jegybanki függetlenség – Jogász Doktoranduszok Negyedik Szakmai Találkozója. ELTE – ÁJK. 2002.
8. Jegybanki függetlenség kontra(?) elszámoltathatóság – Doktoranduszok Fóruma a Magyar Tudomány Napja alkalmából. Miskolci Egyetem – ÁJK. 2003.
9. Central Bank Independence – Legal and Practical Aspects – 4th International Conference of PhD students. University of Miskolc, Law Section. 2003.
10. Challenges in the Hungarian Bank System – 4th International Conference of PhD students. University of Miskolc, Economics I. Section. 2003.
11. Jegybanki fejlődéstörténet hatása a jegybanki függetlenségre – Magyarország az Európai Unió küszöbén (Nemzetközi és regionális kihívások) II. Országos Közgazdaságtudományi Doktorandusz Konferencia. Miskolc-Lillafüred. 2003.
12. Development Tendencies in the European Bank-systems – EDAMBA 6th Conference for PhD Students. Nové Zámky (Szlovákia). 2003.
13. Historical Aspects of Central Bank Independence – EDAMBA 7th Conference for PhD Students. Nové Zámky (Szlovákia). 2004.
14. Central Bank Independence in the Act on the Romanian National Bank. – „Integration and Globalization” International Conference. Law and Public Administration Section. University of Pitesti (Románia). 2005.

